МАЧУ ПІЧУ

PABLO NERUDA

ALTURAS DE MACCHU PICCHU

Versión ucraniana de Wira Wowk
Edición cuidada por Wolfram Burghardt
Dibujos de Slava Guerullak

EDITORIAL «SUČASNIST»
1970

ПАБЛЬО НЕРУДА

ВЕРХІВ'Я МАЧУ ПІЧУ

Переклад з еспанської: Віра Вовк
Редакція: Вольфрам Бургардт
Графіка: Слава Ґеруляк

diasporiana.org.ua

ВИДАВНИЦТВО «СУЧАСНІСТЬ»
1970

COPYRIGHT © 1970 BY SUČASNIST, INC.

I

Del aire al aire, como una red
vacía,
iba yo entre las calles y la atmósfera, llegando y despidiendo,
en el advenimiento del otoño la moneda extendida
de las hojas, y entre la primavera y las espigas,
lo que el más grande amor, como dentro de un guante
que cae, nos entrega como una larga luna.

(Días de fulgor vivo en la intemperie
de los cuerpos: aceros convertidos
al silencio del ácido:
noches deshilachadas hasta la última harina:
estambres agredidos de la patria nupcial.)

Alguien que me esperó entre los violines
encontró un mundo como una torre enterrada
hundiendo su espiral más abajo de todas
las hojas de color de ronco azufre:
más abajo, en el oro de la geología,
como una espada envuelta en meteoros,
hundí la mano turbulenta y dulce
en lo más genital de lo terrestre.

Puse la frente entre las olas profundas,
descendí como gota entre la paz sulfúrica,
y, como un ciego, regresé al jazmín
de la gastada primavera humana.

I

Від вітру до вітру порожньою сіттю
коливався
я між вулицями й повітрям, вітаючи і прощаючи
в причалі осени простерті монети листків
і між весною і колосками — все те,
що його найбільше кохання, мов в рукавиці,
що падає, нам віддає на подобу великого місяця.

(Дні ярих спалахів у бурі тіл:
леза, навернені
у тишу кислоти:
ночі, розшарпані до останньої порошини:
наскок на тичинки з весільного краю).

Хтось дожидав мене серед скрипок
і знайшов світ, як закопану вежу,
що затопила спіралю глибше за всі
листки кольору хриплої сірки:
ще глибше, в золоті геології,
як шпаду, загорнену в метеори,
я занурив ніжно-тривожну руку
в найглибшу статевість землі.

Поклав чоло між глибокими хвилями,
зійшов, наче крапля, в спокій сірчаний
і, мов сліпець, повернув до жасмину
людської вицвілої правесни.

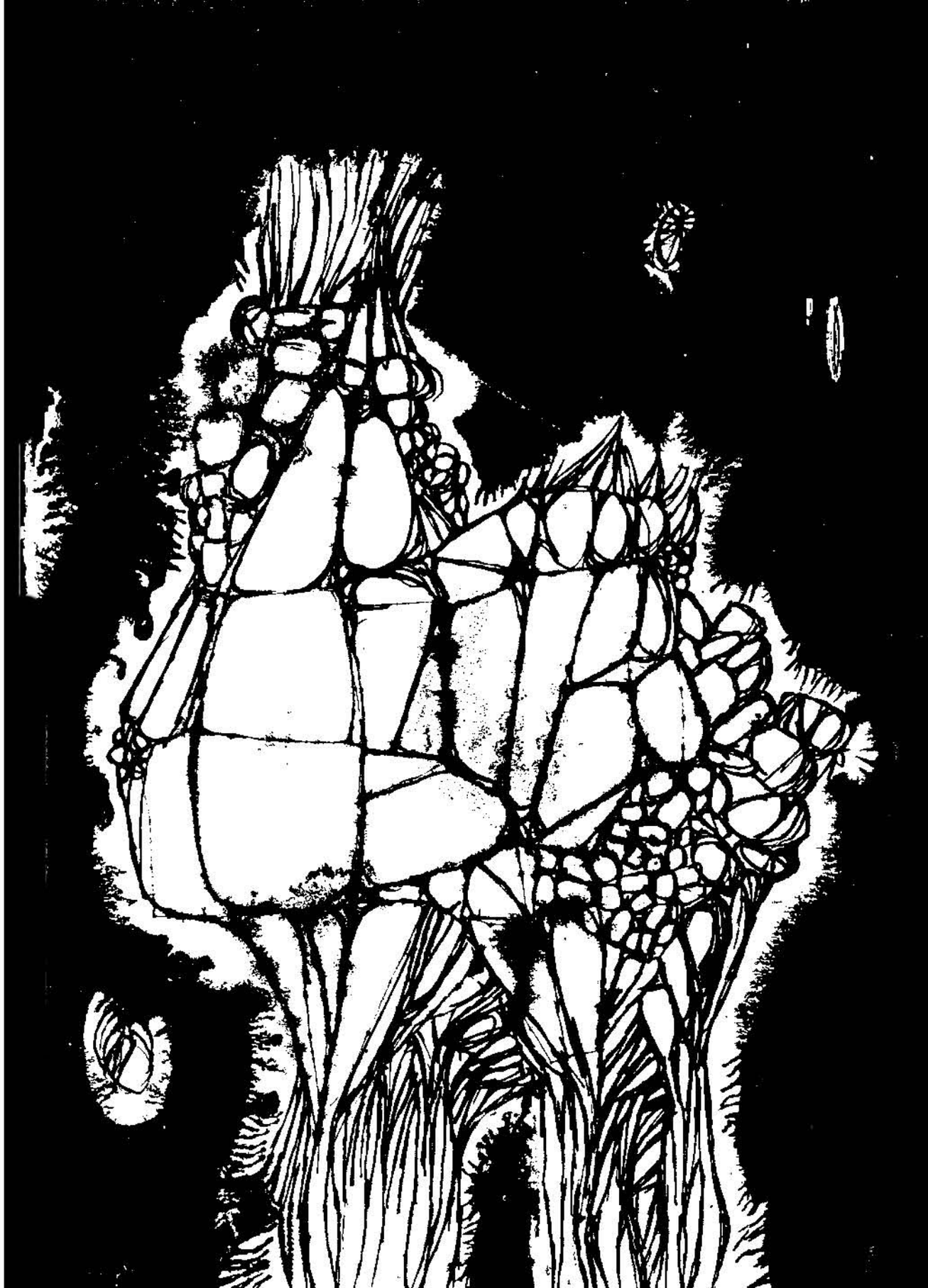

II

Si la flor a la flor entrega el alto germen
y la roca mantiene su flor diseminada
en su golpeado traje de diamante y arena,
el hombre arruga el pétalo de la luz que recoge
en los determinados manantiales marinos
y taladra el metal palpitante en sus manos.
Y pronto, entre la ropa y el humo, sobre la mesa hundida
como una barajada cantidad, queda el alma:
cuarzo y desvelo, lágrimas en el océano
como estanques de frío: pero aún
mátala y agonízala con papel y con odio,
sumérgela en la alfombra cotidiana, desgárrala
entre las vestiduras hostiles del alambre.

No: por los corredores, aire, mar o caminos,
quién guarda sin puñal (como las encarnadas
amapolas) su sangre? La cólera ha extenuado
la triste mercancía del vendedor de seres,
y, mientras en la altura del ciruelo, el rocío
desde mil años deja su carta transparente
sobre la misma rama que lo espera, oh corazón, oh frente triturada
entre las cavidades del otoño:

Cuántas veces en las calles de invierno de una ciudad o en
un autobús o un barco en el crepúsculo, o en la soledad
más espesa, la de la noche de fiesta, bajo el sonido
de sombras y campanas, en la misma gruta del placer humano,
me quise detener a buscar la eterna veta insondable
que antes toqué en la piedra o en el relámpago que el beso
desprendía.

II

Цвіт цвітові передає високий зародок,
і скеля зберігає розсіяне квіття
в кованій ризі з піску й діямантів;
та людина морщить пелюстку світла,
добуту в призначених морських джерелах,
і свердлить тремтливий метал у долонях.
І тоді між одежею й димом на розбитім столі,
як тасовані числа, зостасться душа:
кварц, і безсоння, і сльози на океані
озерами холоду: але все ще
вона убиває її, катує папером, ненавистю,
топить у килимі буднів, шматує
у ворожій одежі дроту.

Ні: в коридорах вітру, моря, землі —
хто береже свою кров без кинджала,
мов маки червоні? Ненависть знекровила
нещасний товар продавця істот,
тоді як на вершку сливи тисячами років
залишає роса своє прозоре свідоцтво
на тій самій галузці, що її жде, о серце, о розбите чоло
в порожнявах осени.

Скільки разів на зимових вулицях міста,
або під вечір в автобусі чи на судні, або в найгустішій
самотності в ніч вечерниць, під звуки
тіней і дзвонів, у ґроті людських насолод,
я бажав зупинитися, щоб вічну жилу найти незбагненну,
якої раніше торкнувся у камені чи блискавиці, що
родиться з поцілунку.

(Lo que en el cereal como una historia amarilla
de pequeños pechos preñados va repitiendo un número
que sin cesar es ternura en las capas germinales,
y que, idéntica siempre, se desgrana en marfil
y lo que en el agua es patria transparente, campana
desde la nieve aislada hasta las olas sangrientas.)

No pude asir sino un racimo de rostros o de máscaras
precipitadas, como anillos de oro vacío,
como ropas dispersas hijas de un otoño rabioso
que hiciera temblar el miserable árbol de las razas asustadas.

No tuve sitio donde descansar la mano
y que, corriente como agua de manantial encadenado,
o firme como grumo de antracita o cristal,
hubiera devuelto el calor o el frío de mi mano extendida.
Qué era el hombre? En qué parte de su conversación abierta
entre los almacenes y los silbidos, en cuál de sus movimientos
metálicos
vivía lo indestructible, lo imperecedero, la vida?

(Те, що в збіжжі, неначе жовта історія
малих вагітних грудей, повторяє число,
яке завжди є ніжністю в лузгах зерна,
те, що, завжди тотожне, кришиться слоновокістно,
і що в воді — прозора батьківщина, дзвін
від самотніх снігів до кривавих прибоїв).

Я тільки міг захопити китицю лиць або масок,
що ринули, мов обручки з дутого золота,
мов розкидані плаття, дочки скаженої осени,
яка трусила нещасним древом заляканих рас.

Я не мав місця, де спочила б рука,
місця, що, — плинне, наче струмок із закутого джерела,
чи тверде, як груда антрациту або кришталю, —
повернуло б тепло чи холод моєї долоні.
Чим була людина? В котрій частині простертої мови
серед крамниць і свистків, в котрім з її металічних рухів
жило незнищенне й нетлінне — життя?

III

El ser como el maíz se desgranaba en el inacabable
granero de los hechos perdidos, de los acontecimientos
miserables, del uno al siete, al ocho,
y no una muerte, sino muchas muertes llegaba a cada uno:
cada día una muerte pequeña, polvo, gusano, lámpara
que se apaga en el lodo del suburbio, una pequeña muerte de alas
gruesas
entraba en cada hombre como una corta lanza
y era el hombre asediado del pan o del cuchillo,
el ganadero: el hijo de los puertos, o el capitán oscuro del arado,
o el roedor de las calles espesas:

todos desfallecieron esperando su muerte, su corta muerte diaria:
y su quebranto aciago de cada día era
como una copa negra que bebían temblando.

III

Буття осипалося кукурудзою
в безкрайому шпихлірі загублених діл,
нужденних подій від першої до сьомої й восьмої,
і не одна, а багато смертей приходило до кожного:
щодня маленька смерть, порошина, хробак чи лямпа,
що гасне в болоті підмістя, — мала смерть із товстими
крилами
списом коротким заходила в кожну людину,
і була людина в облозі хліба або ножа:
скотар, син гавані, чорний капітан плуга
або гризун густих вулиць:

всі вони повмирали, дожидаючи смерти, короткої смерти
насущної,
і їх щоденна згуба подобала
на чорний келіх, що його пили з тривогою.

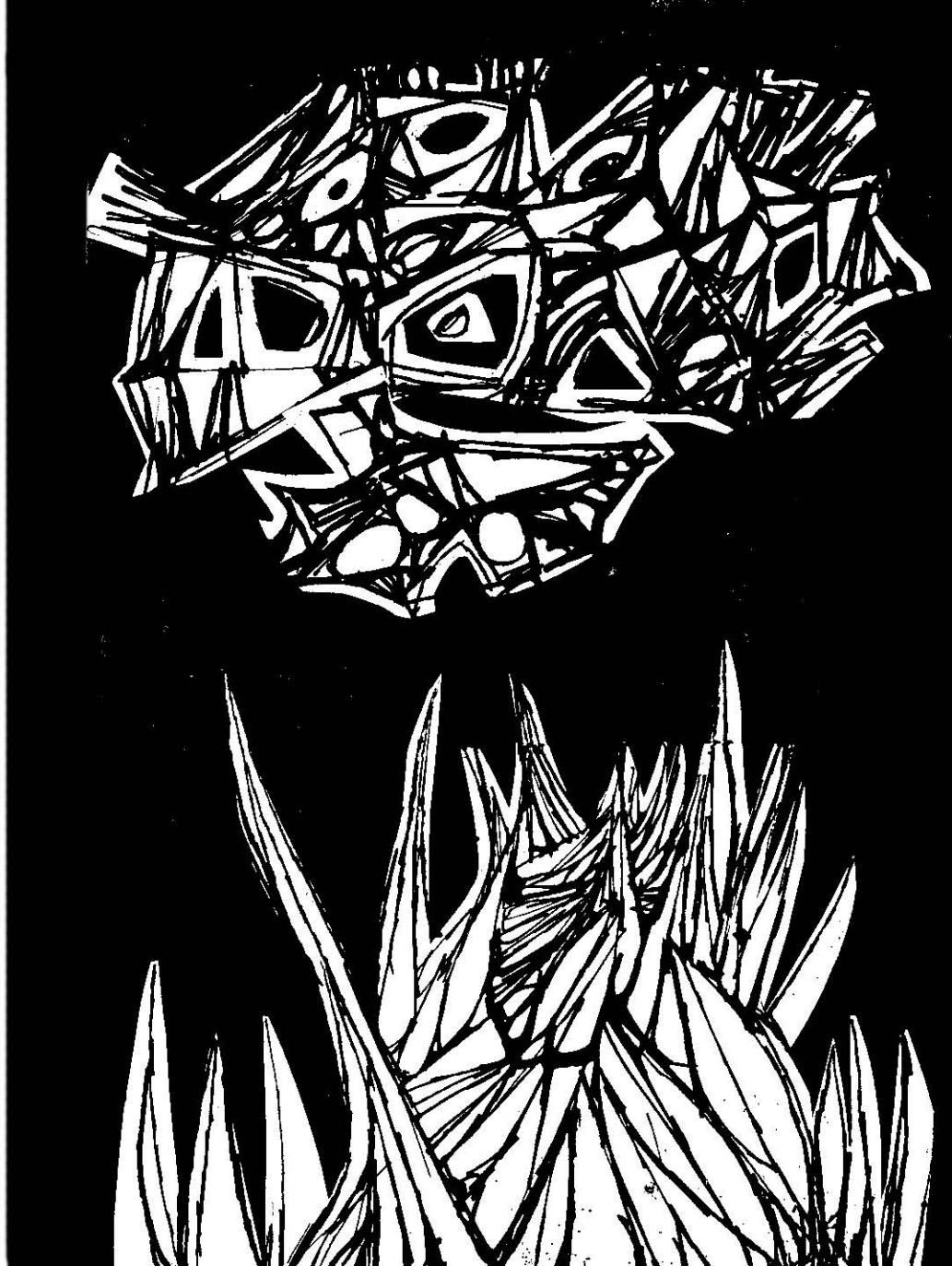

IV

La poderosa muerte me invitó muchas veces:
era como la sal invisible en las olas,
y lo que su invisible sabor diseminaba
era como mitades de hundimientos y altura
o vastas construcciones de viento y ventisquero.

Yo al férreo filo vine, a la angostura
del aire, a la mortaja de agricultura y piedra,
al estelar vacío de los pasos finales
y a la vertiginosa carretera espiral:
pero, ancho mar, oh muerte!, de ola en ola no vienes,
sino como un galope de claridad nocturna
o como los totales números de la noche.

Nunca llegaste a hurgar en el bolsillo, no era
posible tu visita sin vestimenta roja:
sin auroral alfombra de cercado silencio:
sin altos o enterrados patrimonios de lágrimas.

No pude amar en cada ser un árbol
con su pequeño otoño a cuestas (la muerte de mil hojas),
todas las falsas muertes y las resurrecciones
sin tierra, sin abismo:
quise nadar en las más anchas vidas,
en las más sueltas desembocaduras,
y cuando poco a poco el hombre fue negándome
y fue cerrando paso y puerta para que no tocaran
mis manos manantiales su inexistencia herida,
entonces fui por calle y calle y río y río,
y ciudad y ciudad y cama y cama,

IV

Могутня смерть мене часто запрошувала:
вона була мов невидима сіль у хвилях,
і її невидимий посмак сіяв в душі
уламки провалів і високостей
чи безмежні споруди вітру і завірюх.

Я прийшов до залізного вістря, до рідкого повітря,
до савана рільництва та каменю,
до зористого простору кроків останніх,
до запаморочної спіралі дороги:
але, море широке, о смерте! ти не приходиш, хвиля за
хвилею,
— тільки чвалом нічної заграви
чи тотальними цифрами ночі.

Ти ніколи не шарила по кишенях,
твій прихід не інший, як у червоній одежі
із світанковим килимом тиші,
з високим або закопаним спадком сліз.

Я не міг полюбити в кожній істоті дерево
зі своєю малою осінню на плечах (листопадною смертю),
усіх фальшивих смертей і воскресінь
без землі, без безодні:
я бажав плавати в найширших життях,
у найпросторіших гирлах,
і коли, потроху, люди мене відрікалися,
закривали фіртку і двері, щоб руки мої джерельні
не торкали їх раненого небуття,
тоді я пішов від шляху до шляху, від ріки до ріки,
від міста до міста, від постелі до постелі,

y atravesó el desierto mi máscara salobre,
y en las últimas casas humilladas, sin lámpara, sin fuego,
sin pan, sin piedra, sin silencio, solo,
rodé muriendo de mi propia muerte.

і маска моя солона перебрела пустелю,
аж в останніх нужденних халупах, без лямпи й вогню,
без хліба, без каменю й тиші — самотній,
я покотився, вмираючи власною смертю.

V

No eres tú, muerte grave, ave de plumas férreas,
la que el pobre heredero de las habitaciones
llevaba entre alimentos apresurados, bajo la piel vacía:
era algo, un pobre pétalo de cuerda exterminada:
un átomo del pecho que no vino al combate
o el áspero rocío que no cayó en la frente.
Era lo que no pudo renacer, un pedazo
de la pequeña muerte sin paz ni territorio:
un hueso, una campana que morían en él.
Yo levanté las vendas del yodo, hundí las manos
en los pobres dolores que mataban la muerte,
y no encontré en la herida sino una racha fría
que entraba por los vagos intersticios del alma.

V

Не тебе, о смерте статечна, пташе з залізними перами,
— не тебе спадкоємець убогих кімнат
носив між квапливими стравами під порожньою шкірою:
була то скоріше бідна пелюстка старого канату:
атом грудей, що не стали до бою,
або шорстка роса, яка не змочила чола.
Це було те, що не могло відродитись, частинка
малесенької смерти без миру і ґрунту:
кість або дзвін, які в ньому вмирали.
Я зняв перев'язки з йодом, затопив свої руки
в убогі страждання, що смерть убивали,
і тільки знайшов у рані холодний шквал,
що просотувався проміжками моєї душі.

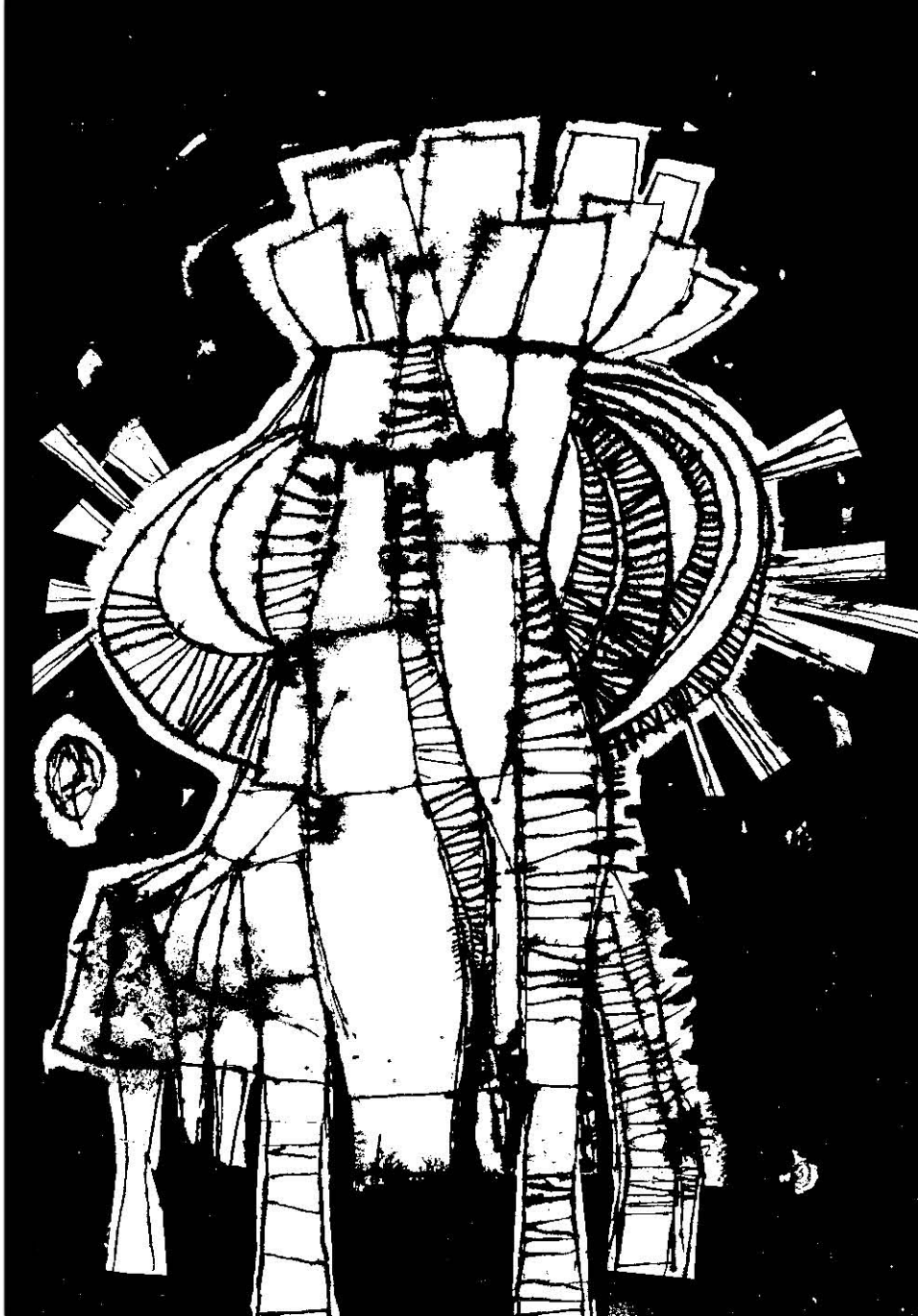

VI

Entonces en la escala de la tierra he subido
entre la atroz maraña de las selvas perdidas
hasta ti, Macchu Picchu.
Alta ciudad de piedras escalares,
por fin morada del que lo terrestre
no escondió en las dormidas vestiduras.
En ti, como dos líneas paralelas,
la cuna del relámpago y del hombre
se mecían en un viento de espinas.

Madre de piedra, espuma de los cóndores.

Alto arrecife de la aurora humana.

Pala perdida en la primera arena.

Ésta fue la morada, éste es el sitio:
aquí los anchos granos del maíz ascendieron
y bajaron de nuevo como granizo rojo.

Aquí la hebra dorada salió de la vicuña
a vestir los amores, los túmulos, las madres,
el rey, las oraciones, los guerreros.

Aquí los pies del hombre descansaron de noche
junto a los pies del águila en las altas guaridas
carniceras, y en la aurora
pisaron con los pies del trueno la niebla enrarecida,
y tocaron las tierras y las piedras
hasta reconocerlas en la noche o la muerte.

VI

Тоді по драбині землі я піднявся
крізь жорстокі нетрі загублених пралісів
до тебе, о Мачу Пічу.
Високе місто ярусних каменів,
нарешті оселя тих, що земля їх
не хоронила у сонних шатах.
В тобі, як дві рівнобіжні лінії,
колиски людини і блискавки
гойдалися в колючому вітрі.

Камінна мати, піно кондорів.

Високий рифе людського світанку.

Лезо, загублене в споконвічних пісках.

Тут оселя була, ось тут було місце:
тут піднімалося повне зерно кукурудзи
і знову падало градом червоним.

Тут прялося золоте волокно вігоні,
щоб одягати любов, матерів, могили,
воїнів, короля, молитви.

Тут ноги людини спочивали вночі
поруч з орлиними в хижих
високих гніздах, і в заграві ранку
громом топтали зріджену мряку
і дотикались земель та каміння,
щоб колись їх пізнати вночі або в смерті.

Miro las vestiduras y las manos,
el vestigio del agua en la oquedad sonora,
la pared suavizada por el tacto de un rostro
que miró con mis ojos las lámparas terrestres,
que aceitó con mis manos las desaparecidas
maderas: porque todo, ropaje, piel, vasijas,
palabras, vino, panes,
se fue, cayó a la tierra.

Y el aire entró con dedos
de azahar sobre todos los dormidos:
mil años de aire, meses, semanas de aire,
de viento azul, de cordillera férrea,
que fueron como suaves huracanes de pasos
lustrando el solitario recinto de la piedra.

Дивлюсь на одежу і руки,
на слід води в дзвінкій порожняві,
на стінку, злагіднену дотиком якогось лиця,
що моїми очима зорило земні лямпади
і моїми руками мастило розтлілу давно
деревину: бо все, і одяг, і шкури, і дзбани,
слова, вино і хліби
минулися, в землю запались.

І повітря наспіло, мов пальцями
цитринного цвіту торкаючи всіх, що заснули:
тисяча літ повітря, місяці і тижні повітря,
синього вітру, залізноланцюжних гір,
що лагідними гураґанами кроків
лощили самотню оселю каменя.

VII

Muertos de un solo abismo, sombras de una hondonada,
la profunda, es así como al tamaño
de vuestra magnitud
vino la verdadera, la más abrasadora
muerte y desde las rocas taladradas,
desde los capiteles escarlata,
desde los acueductos escalares
os desplomasteis como en un otoño
en una sola muerte.
Hoy el aire vacío ya no llora,
ya no conoce vuestros pies de arcilla,
ya olvidó vuestros cántaros que filtraban el cielo
cuando lo derramaban los cuchillos del rayo,
y el árbol poderoso fue comido
por la niebla, y cortado por la racha.
Él sostuvo una mano que cayó de repente
desde la altura hasta el final del tiempo.
Ya no sois, manos de araña, débiles
hebras, tela enmarañada:
cuanto fuistes cayó: costumbres, sílabas
raídas, máscaras de luz deslumbradora.

Pero una permanencia de piedra y de palabra:
la ciudad como un vaso se levantó en las manos
de todos, vivos, muertos, callados, sostenidos
de tanta muerte, un muro, de tanta vida un golpe
de pétalos de piedra: la rosa permanente, la morada:
este arrecife andino de colonias glaciales.

VII

Мерці одної безодні, тіні одної пропасти,
— глибоченної: так на міру
вашої власної величі
прийшла правдива, найжаркіша смерть,
і з просвердлених скель,
з капітелів багрових,
з ярусних акведуків —
ви звалилися, наче в осінь,
в єдину спільну смерть.
Сьогодні порожнє повітря вже не ридає,
вже не відає ваших глиняних ніг,
вже забуло ваші дзбани, що небо цідили,
коли його виливали ножі блискавиць,
а могутнє дерево ковтнула імла
і покраяв буран.
Повітря тримало руку, що впала зненацька
з висот у кінець часів.
Вже вас немає, павучі руки,
кволі волокна, тканини заплутані:
все, чим ви були, пропало: звичаї, сточені складй,
маски сліпучого світла.

Але тривалість каменю й слова:
келіх міста звівся в руках
усіх, і живих, і мертвих, мовчазних, удержаних
безмежною смертю, мур, вибух життя
в пелюстках камінних: вічна троянда, оселя:
андський риф крижаних володінь.

Cuando la mano de color de arcilla
se convirtió en arcilla, y cuando los pequeños párpados se cerraron
llenos de ásperos muros, poblados de castillos,
y cuando todo el hombre se enredó en su agujero,
quedó la exactitud enarbolada:
el alto sitio de la aurora humana:
la más alta vasija que contuvo el silencio:
una vida de piedra después de tantas vidas.

Коли рука кольору глини
перетворилася в глину й вузькі повіки закрилися,
повні шершавих мурів і замків,
і коли ціла людина зіщулилась в ямі,
залишилася точність, мов прапор на щоглі:
високий престол людського світанку:
найвища чаша, сповнена тиші:
камінне життя по багатьох життях.

VIII

Sube conmigo, amor americano.

Besa conmigo las piedras secretas.
La plata torrencial del Urubamba
hace volar el polen a su copa amarilla.
Vuela el vacío de la enredadera,
la planta pétrea, la guirnalda dura
sobre el silencio del cajón serrano.

Ven, minúscula vida, entre las alas
de la tierra, mientras — cristal y frío, aire golpeado
apartando esmeraldas combatidas,
oh, agua salvaje, bajas de la nieve.

Amor, amor, hasta la noche abrupta,
desde el sonoro pedernal andino,
hacia la aurora de rodillas rojas,
contempla el hijo ciego de la nieve.

Oh, Wilkamayu de sonoros hilos,
cuando rompes tus truenos lineales
en blanca espuma, como herida nieve,
cuando tu vendaval acantilado
canta y castiga despertando al cielo,
qué idioma traes a la oreja apenas
desarraigada de tu espuma andina?

Quién apresó el relámpago del frío
y lo dejó en la altura encadenado,
repartido en sus lágrimas glaciales,
saqueado en sus rápidas espadas,
golpeando sus estambres aguerridos,

VIII

Підіймися зо мною, любове Америки!

Цілуй зо мною таємне каміння.
Струмисте срібло Урубамби
сіє пилок на його жовту крону.
Летить порожнеча повійки,
камінна квітка, шорстка ґірлянда
над тишею верховинної домовини.

Прийди, малесеньке життя в міжкриллі землі,
коли, — кришталем, і холодом, і бичованим вітром, —
сіючи розкришені ізмарагди,
ти, поточе-дикуне, спливаєш від снігу.

Любове, любове, до наглої ночі,
від дзвінкого кременю Андів
до червоноколінного ранку
вдивляйся в сліпого сина снігів.

О Вількамаю дзвінких волокон,
коли кришиш громи свої лінійні
у білій піні, мов зранений сніг,
коли твоя крута заметіль
співає й карає і будить небо,
— яку мову несеш для вуха, тількищо
вирвану з твоєї гірської піни?

Хто ув'язнив блискавицю холоду
і покинув її, закована, на висотах,
роздроблену на крижані сльози,
розметану швидкими шпадами,
бичуючи гартовані тичинки,

conducido en su cama de guerrero,
sobresaltado en su final de roca?

Qué dicen tus destellos acosados?
Tu secreto relámpago rebelde
antes viajó poblado de palabras?
Quién va rompiendo sílabas heladas,
idiomas negros, estandartes de oro,
bocas profundas, gritos sometidos,
en tus delgadas aguas arteriales?

Quién va cortando párpados florales
que vienen a mirar desde la tierra?
Quién precipita los racimos muertos
que bajan en tus manos de cascada
a desgranar su noche desgranada
en el carbón de la geología?

Quién despeña la rama de los vínculos?
Quién otra vez sepulta los adioses?

Amor, amor, no toques la frontera,
ni adores la cabeza sumergida:
deja que el tiempo cumpla su estatura
en su salón de manantiales rotos,
y, entre el agua veloz y las murallas,
recoge el aire del desfiladero,
las paralelas láminas del viento,
el canal ciego de las cordilleras,
el áspero saludo del rocío,
y sube, flor a flor, por la espesura,
pisando la serpiente despeñada.

відведену до бойового ложа,
потрясену в скелястій смерті?

Що кажуть твої спалахи в погоні?
Чи твоя таємна бунтарка-блискавка
раніше ринула потоком слів?
Хто ламає холодні складй,
чорні мови, штандарти з золота,
глибокі роти і здавлені крики
в твоїх струнких артеріяльних водах?

Хто косить повіки квітів,
що глядять з-під землі?
Хто кидає мертві китиці,
що ринуть з рук водоспаду,
роздроблюючи свою роздроблену ніч
у вуглець геології?

Хто скидає в провалля галузку ланок?
Хто знову ховає прощальні слова?

Любове, любове, не торкайся межі,
не молись голові, що потонула:
дозволь, щоб час завершив свій ріст
у своїй залі розбитих джерел,
і між бистрими водами й мурами
збери повітря ущелин,
рівнобіжні леза вітрів,
сліпий канал гірського пасма,
шорсткий привіт роси,
і підіймись від квітки до квітки крізь гущу,
топтаючи скельну гадюку.

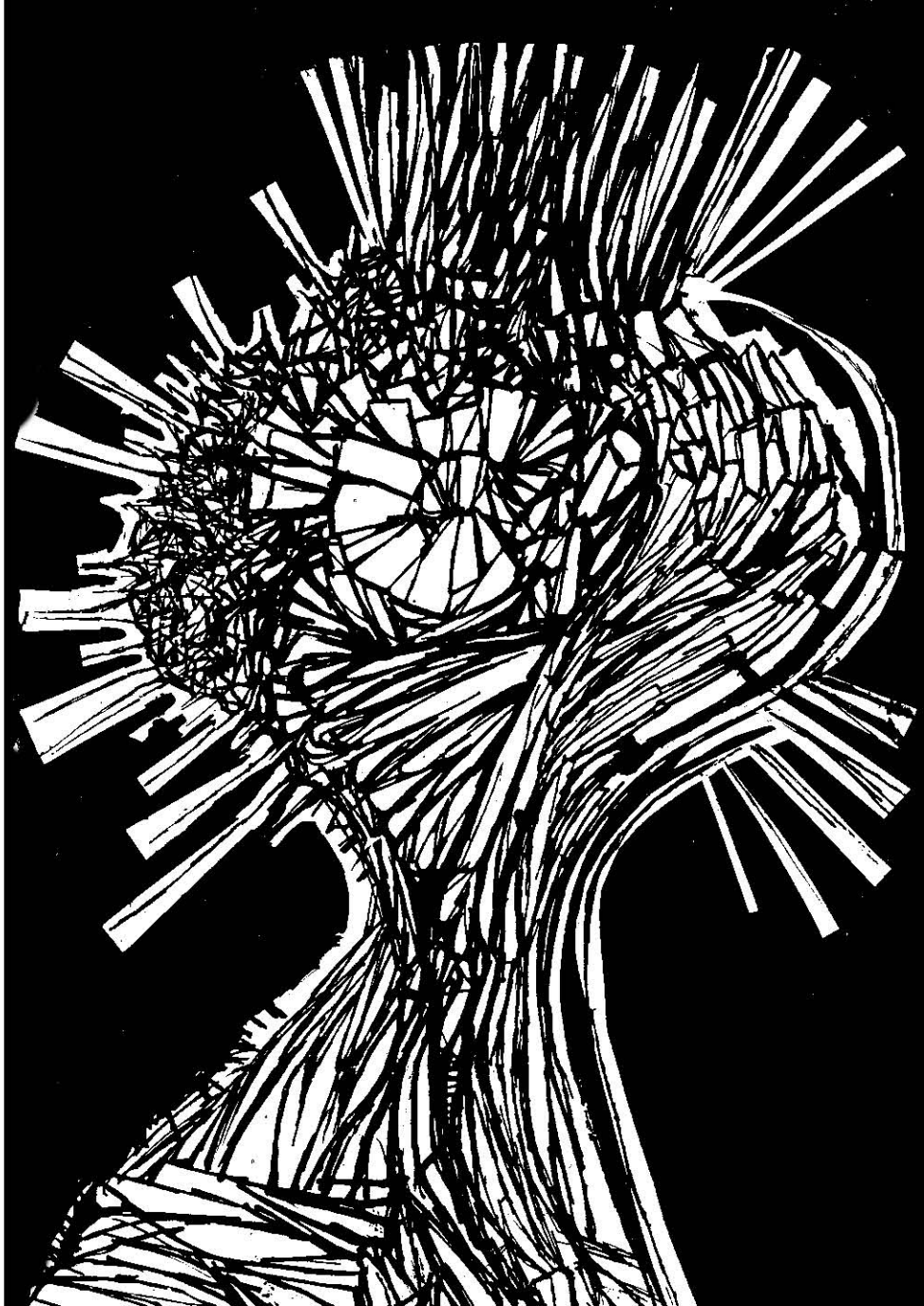

En la escarpada zona, piedra y bosque,
polvo de estrellas verdes, selva clara,
Mantur estalla como un lago vivo
o como un nuevo piso del silencio.

Ven a mi propio ser, al alba mía,
hasta las soledades coronadas.
El reino muerto vive todavía.

Y en el Reloj la sombra sanguinaria
del cóndor cruza como una nave negra.

В стрімкому пасмі каміння й дерев,
пилу зелених зір, ясного лісу,
Мантýр вибухає живущим плесом
або новим поверхом тиші.

Ходи до моєї душі, до світанку мого,
до коронованої самотности.
Мертве царство — живе.

І по Рельóх кривава тінь кондора
перепливає чорним судном.

IX

Águila sideral, viña de bruma.
Bastión perdido, cimitarra ciega.
Cinturón estrellado, pan solemne.
Escala torrencial, párpado inmenso.
Túnica triangular, polen de piedra.
Lámpara de granito, pan de piedra.
Serpiente mineral, rosa de piedra.
Nave enterrada, manantial de piedra.
Caballo de la luna, luz de piedra.
Escuadra equinoccial, vapor de piedra.
Geometría final, libro de piedra.
Témpano entre las ráfagas labrado.
Madrépora del tiempo sumergido.
Muralla por los dedos suavizada.
Techumbre por las plumas combatida.
Ramos de espejo, bases de tormenta.
Tronos volcados por la enredadera.
Régimen de la garra encarnizada.
Vendaval sostenido en la vertiente.
Inmóvil catarata de turquesa.
Campana patriarcal de los dormidos.
Argolla de las nieves dominadas.
Hierro acostado sobre sus estatuas.
Inaccesible temporal cerrado.
Manos de puma, roca sanguinaria.
Torre sombrera, discusión de nieve.
Noche elevada en dedos y raíces.
Ventana de las nieblas, paloma endurecida
Planta nocturna, estatua de los truenos.
Cordillera esencial, techo marino.
Arquitectura de águilas perdidas.
Cuerda del cielo, abeja de la altura.

IX

Зоряний орле, винограде мряки.
Покинута твердине, сліпий ятаган.
Поясе зоряний, хлібе врочистий.
Струмиста драбино, безмежна повіко.
Трикутна туніко, пилку камінний.
Лямпо з граніту, хлібе камінний.
Мінеральна гадюко, трояндо камінна.
Судно закопане, джерело камінне.
Місячний коню, світло камінне.
Рівноденний косинче, імло камінна.
Кінцева геометріє, книго камінна.
Літавро, між борвіями точена.
Мадрепоре з віків потонулих.
Муре, злагіднений пальцями.
Стеле, звойована перами.
Дзеркальна китице, підвалино бурі.
Трони, повійкою перекинені.
Володарство кривавого кігтя.
Хуго, затримана на схилі.
Бірюзовий застиглий каскаде.
Патріярхальний дзвоне усопшим.
Снігів завойованих обруче.
Залізо, сперте на статуї.
Недоступна, замкнена буре.
Лапо пантери, каменю крови.
Понура вежо, війно снігів.
Ноче, піднесена пальцями і корінням.
Вікно імли, скам'янілий голубе.
Нічна рослино, статуе грому.
Верхогір'я суттеве, стеле морська.
Спорудо орлів загублених.
Канате неба, бджоло висот.

Nivel sangriento, estrella construída.
Burbuja mineral, luna de cuarzo.
Serpiente andina, frente de amaranto.
Cúpula del silencio, patria pura.
Novia del mar, árbol de catedrales.
Ramo de sal, cerezo de alas negras.
Dentadura nevada, trueno frío.
Luna arañada, piedra amenazante.
Cabellera del frío, acción del aire.
Volcán de manos, catarata oscura.
Ola de plata, dirección del tiempo.

Поземе крови, зоре споруджена.
Крицева піно, кварцовий місяцю.
Андська гадюко, чоло амаранту.
Бане тиші, чиста батьківщино.
Наречена моря, соборів дерево.
Соляна гілко, чорнокрила черешне.
Снігова щелепо, холодний громе.
Подряпаний місяцю, скеле погрозлива.
Гриво холоду, діє повітря.
Вулкане рук, водоспаде тьмяний.
Срібна хвиле, напряме часу.

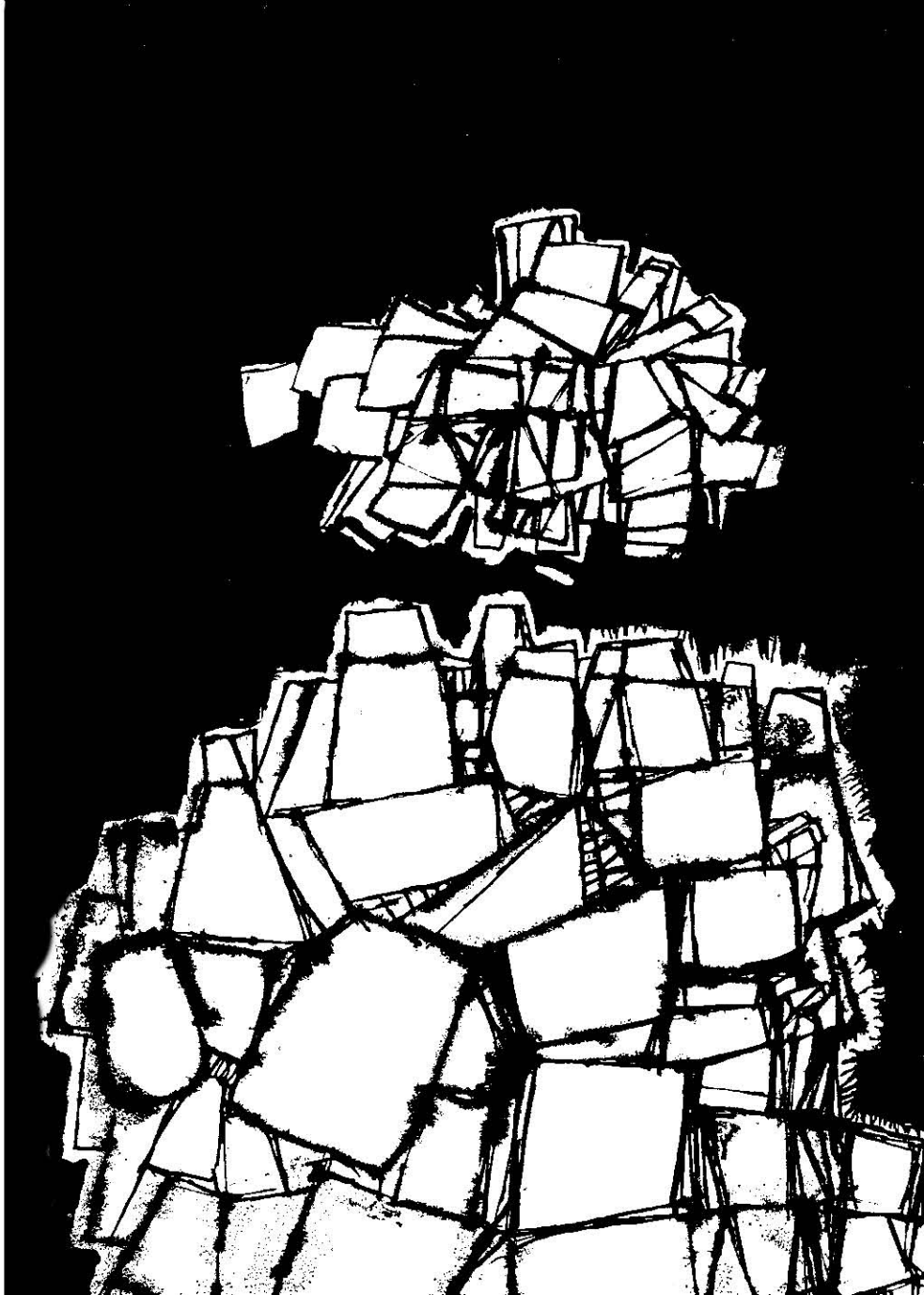

X

Piedra en la piedra, el hombre, dónde estuvo?
Aire en el aire, el hombre, dónde estuvo?
Tiempo en el tiempo, el hombre, dónde estuvo?
Fuiste también el pedacito roto
del hombre inconcluso, de águila vacía
que por las calles de hoy, que por las huellas,
que por las hojas del otoño muerto
va machacando el alma hasta la tumba?
La pobre mano, el pie, la pobre vida . . .
Los días de la luz deshilachada
en ti, como la lluvia
sobre las banderillas de la fiesta,
dieron pétalo a pétalo de su alimento oscuro
en la boca vacía?
Hambre, coral del hombre,
hambre, planta secreta, raíz de los leñadores,
hambre, subió tu raya de arrecife
hasta estas altas torres desprendidas?

Yo te interrogo, sal de los caminos,
muéstrame la cuchara, déjame, arquitectura,
roer con un palito los estambres de piedra,
subir todos los escalones del aire hasta el vacío,
rascar la entraña hasta tocar el hombre.

Macchu Picchu, pusiste
piedras en la piedra, y en la base, harapo?
Carbón sobre carbón, y en el fondo la lágrima?
Fuego en el oro, y en él, temblando el rojo
goterón de la sangre?
Devuélveme el esclavo que enterraste!
Sacude de las tierras el pan duro

X

Камінь у камені, де людина?
Повітря в повітрі, де людина?
Час у часі, де людина?
Чи ти також був розбитим уламком
незавершеної людини, орла порожнього,
що по сучасних вулицях, по слідах,
— що по листі мертвої осени
втовкає душу аж до труни?
Нещасна рука, нога, нещасне життя . . .
Чи дні зужитого світла
в тобі, наче дощ
на бандерільях святкових,
пелюстку за пелюсткою своєї тьмяної їжі
ронили в порожній рот?
Голоде, корале людини,
голоде, зілля таємне, корене дроворубів,
голоде, хіба скат твоїх рифів піднявся
до цих високих, самотніх веж?

Я питаю тебе, соле доріг,
покажи мені ківш, дай мені, архітектуро,
довбати прутом скельні тичинки,
вийти по східцях повітря до порожнечі,
дерти нутрини, поки я не торкнуся людини.

Верхи Мачу Пічу, хіба ви поклали
камінь на камінь, а в основі лахміття?
Вугіль на вугіль, а на днищі сльозу?
Вогонь на золото, а в ньому тремтячу
червону краплю крови?
Віддайте невільника, що його похвали!
Витрясіть із землі твердий хліб

del miserable, muéstrame los vestidos
del siervo y su ventana.
Dime cómo durmió cuando vivía.
Dime si fue su sueño
ronco, entreabierto, como un hoyo negro
hecho por la fatiga sobre el muro.
El muro, el muro! Si sobre su sueño
gravitó cada piso de piedra, y si cayó bajo ella
como bajo una luna, con el sueño!
Antigua América, novia sumergida,
también tus dedos,
al salir de la selva hacia el alto vacío de los dioses,
bajo los estandartes nupciales de la luz y el decoro,
mezclándose al trueno de los tambores y de las lanzas,
también, también tus dedos,
los que la rosa abstracta y la línea del frío, los
que el pecho sangriento del nuevo cereal trasladaron
hasta la tela de materia radiante, hasta las duras cavidades,
también, también, América enterrada, guardaste en lo más bajo,
en el amargo intestino, como un águila, el hambre?

нещасного, покажіть мені одяг
раба і його вікно.
Скажіть, як він спав за життя.
Розкажіть, чи сон його був
хриплий, напіврозкритий, як чорна яма,
вирита втомою в мурі.
Мури! Мури! Над його сном
тяжіли поверхи каменю,
і він упав під ними, впав сонний, неначе під місяцем!
Древня Америко, затоплена наречена,
також твої пальці,
вийшовши з пралісу аж до високої порожнечі богів,
під весільними корогвами світла й обряду,
перемішані з громом бубнів і зброї,
також, також твої пальці,
що перенесли абстрактну троянду й лінію холоду
та криваві груди нового збіжжя
на канву осяйної матерії, у тверді порожнини,
чи ти також, також, похована Америко, заховала в
найглибших,
у найгіркіших нутрощах голод, неначе орла.

XI

A través del confuso esplendor,
a través de la noche de piedra, déjame hundir la mano
y deja que en mí palpite, como un ave mil años prisionera,
el viejo corazón del olvidado!
Déjame olvidar hoy esta dicha, que es más ancha que el mar,
porque el hombre es más ancho que el mar y que sus islas,
y hay que caer en él como en un pozo para salir del fondo
con un ramo de agua secreta y de verdades sumergidas.
Déjame olvidar, ancha piedra, la proporción poderosa,
la trascendente medida, las piedras del panal,
y de la escuadra déjame hoy resbalar
la mano sobre la hipotenusa de áspera sangre y cilicio.
Cuando, como una herradura de élitros rojos, el cóndor furibundo
me golpea las sienes en el orden del vuelo
y el huracán de plumas carniceras barre el polvo sombrío
de las escalinatas diagonales, no veo a la bestia veloz,
no veo el ciego ciclo de sus garras,
veo el antiguo ser, servidor, el dormido
en los campos, veo un cuerpo, mil cuerpos, un hombre, mil mujeres,
bajo la racha negra, negros de lluvia y noche,
con la piedra pesada de la estatua:
Juan Cortapiedras, hijo de Wiracocha.
Juan Comefrío, hijo de estrella verde,
Juan Piesdescalzos, nieto de la turquesa,
sube a nacer conmigo, hermano.

XI

Через імлистий блиск,
через камінну ніч дай занурити руку
і дозволь, щоб билося у мені, мов віками ув'язнений птах,
старе серце забутого!
Дозволь забути сьогодні те щастя, що ширше від моря,
бо людина ширша від моря і островів,
і треба втопитися в ній, як у криниці, щоб вийти з глибин
з китицею таємних вод і потонулих істин.
Великий каменю, дозволь забути потужні виміри,
надземну міру, камені стільників,
і на косинці дай мені нині блукати
рукою по гіпотенузі шорсткої крови й волосяниці.
Коли, як підкова червоних надкриль, розлючений кондор
б'є в мої скроні крилами
і ураган кровожерних пер змітає похмурий пил
з діягональних сходів, не бачу прудкого хижака,
не бачу сліпих кругів його кігтів,
— бачу прадавнє єство, раба, того, що спить
у полях, бачу тіло, тисячу тіл, мужчину, жінок
під чорним борвієм, чорних від ночі й дощу,
з тяженним каменем статуї:
Хуан Скельоріз, син Віракочі,
Хуан Недоїд, син зеленої зірки,
Хуан Босоніг, внук бірюзи,
родися зо мною, брате.

XII

Sube a nacer conmigo, hermano.

Dame la mano desde la profunda
zona de tu dolor diseminado.
No volverás del fondo de las rocas.
No volverás del tiempo subterráneo.
No volverá tu voz endurecida.
No volverán tus ojos taladrados.
Mírame desde el fondo de la tierra,
labrador, tejedor, pastor callado:
domador de guanacos tutelares:
albañil del andamio desafiado:
aguador de las lágrimas andinas:
joyero de los dedos machacados:
agricultor temblando en la semilla:
alfarero en tu greda derramado:
traed a la copa de esta nueva vida
vuestros viejos dolores enterrados.
Mostradme vuestra sangre y vuestro surco,
decidme: aquí fui castigado,
porque la joya no brilló o la tierra
no entregó a tiempo la piedra o el grano:
señaladme la piedra en que caísteis
y la madera en que os crucificaron,
encendedme los viejos pedernales,
las viejas lámparas, los látigos pegados
a través de los siglos en las llagas
y las hachas de brillo ensangrentado.
Yo vengo a hablar por vuestra boca muerta.
A través de la tierra juntad todos
los silenciosos labios derramados
y desde el fondo habladme toda esta larga noche,

XII

Родися зо мною, брате.

Дай мені руку з глибокої смуги
розсіяного твого страждання.
Ти не повернешся з глибини скелі.
Не повернешся з підземного часу.
Не повернеться твій скам'янілий голос.
Не повернуться твої просвердлені очі.
Дивися на мене з глибин землі,
хліборобе, ткачу, мовчазний чабане,
приборкуваче священних ґванаків,
муляре смілих риштовань,
водоносе сліз верховинних,
золотарю з розбитими пальцями,
рільниче, що дрижить у засіві,
ганчарю, вмішений в глину, —
влийте в келіх цього нового життя
ваші давні зариті страждання.
Покажіть мені вашу кров і ріллю,
скажіть: ось тут мене покарали,
бо самоцвіт не сяяв, або земля
не дала на час зерно, або камінь:
покажіть мені камінь, на якому ви впали,
дерево, на якому вас розп'яли,
запаліть давні кремені,
старі ліхтарі, бичі,
сторіччями до ран припечені,
і сокири з кривавим блиском.
Я прийшов говорити вашими мертвими устами.
Крізь землю злучіть усі
ваші мовчазні розсіяні губи
і з глибин говоріть до мене протягом довгої ночі,

como si yo estuviera con vosotros anclado,
contadme todo, cadena a cadena,
eslabón a eslabón, y paso a paso,
afilad los cuchillos que guardasteis,
ponedlos en mi pecho y en mi mano,
como un río de rayos amarillos,
como un río de tigres enterrados,
y dejadme llorar, horas, días, años,
edades ciegas, siglos estelares.

Dadme el silencio, el agua, la esperanza.

Dadme la lucha, el hierro, los volcanes.

Apegadme los cuerpos como imanes.

Acudid a mis venas y a mi boca.

Hablad por mis palabras y mi sangre.

неначе я з вами на якорі.
Розкажіть мені все: ланцюг за ланцюгом,
кільце за кільцем, крок за кроком,
нагостріть ножі, які ви сховали,
покладіть їх мені у груди і в руки
рікою жовтих блискавок,
рікою заритих тигрів,
і дозвольте ридати: годинами, днями, роками,
сліпими сторіччями, ерами зоряними.

Дайте мені тиші, води, надії.

Дайте мені боротьби, заліза, вулканів.

Пристаньте мені до тіла магнетами.

Влийтеся в мої жили і губи.

Говоріть моїми словами і кров'ю.

INDICE — ЗМІСТ

Del aire al aire, como una red 6
Від вітру до вітру порожньою сіттю 7
Si la flor a la flor entrega el alto germen 10
Цвіт цвітові передає високий зародок 11
El ser como el maíz se desgranaba 16
Буття осипалося кукурудзою 17
La poderosa muerte me invitó muchas veces 20
Могутня смерть мене часто запрошувала . . . 21
No eres tú, muerte grave, ave de plumas férreas . . . 24
Не тебе, о смерте статечна 25
Entonces en la escala de la tierra he subido 28
Тоді до драбині землі я піднявся 29
Muertos de un solo abismo, sombras de una hondonada . 34
Мерці одної безодні, тіні одної пропасти 35
Sube conmigo, amor americano 40
Підіймися зо мною, любове Америки! 41
Águila sideral, viña de bruma 48
Зоряний орле, винограде мряки 49
Piedra en la piedra, el hombre, dónde estuvo? 54
Камінь у камені, де людина? 55
A través del confuso esplendor 58
Через імлистий блиск 59
Sube a nacer conmigo, hermano 60
Родися зо мною, брате 61